

Roman

ilustrovan družinski tednik · izhaja v četrtek

III. leto

V Ljubljani, 19. marca 1931

Štev. 12

Na periferiji

Ko je bilo klovnu dovolj cirkusa in teatra in si je zaželel počitka, je rekel, da gre spat, in je zaklenil stanovanje. Pri drugih vratih pa je preoblečen smuknil na prosto in se odpeljal —

Kam se je odpeljal?

To je bilo te dni v Berlinu. Klovn je bil filmski umetnik Charlie Chaplin, cirkus in teater pa je bil po berlinskih ulicah, kjer so morali stražniki s policijskimi psi paziti na to, da niso (med drugimi) nežne devojke in parfimirane dame udušile svojega ljubljence v sami navdušenosti. Toliko da ga je policijska eskorta spravila v hotel, potem pa so morali zakleniti velika železna vrata, drugače...

A to ni tisto, kar sem hotel povedati.

Klovn se je skrivoma odpeljal, da ubeži pred le previharnimi dokazi popularnosti. Odpeljal se je v predmestni komični teater, v cirkus, v berlinsko „šmiro“. Tam je kakor navaden smrtnik sedel v parter med delavce in potrpežljivo čakal, kaj se pokaže na odru. Pa ga je nenadoma nekdo spoznal in preden se je Chaplin obrnil, je vedel ves teater. Ovacije kakopak: a nihče ni skočil k njemu, nihče ni kričal po avtogramu, nihče ni prosil podpore.

A tudi to ni tisto, kar sem hotel povedati.

Takrat je orjaški delavec stopil k Chaplinu, ga vzdignil v naročje in ga nežno kakor otroka nesel na oder. Tam je direktor teatra, ki tudi sam igra prav take razcapanne siromake kakor Charlie, pozdravil svojega velikega vzornika in povedal s tresočim se glasom zbranemu občinstvu, da je to drugi najsrečnejši dan v njegovem življenju: prvi je bil takrat, ko je spoznal svojo drago ženo.

Ne — tudi to ni tisto, kar sem hotel povedati.

In tedaj se je začela predstava. Direktor pa je prosil, naj občinstvo dragemu gostu prizanese z ovaci-

Norma Shearer kot srečna mati (Foto MGM)

jami in prošnjami po avtogramih. Nepotrebno. Ljudje so bili tihi kakor v cerkvi. Le neki srečen oče je položil Chaplinu v naročje srčkanega otroka — ne zato, da bi iz nje napravil drugega Jackieja Coogana, o ne: da bi se Charlie z njim poigral. In Charlie je takrat pozabil na vse okoli sebe, pozabil je na

ljudi, pozabil na direktorja in njegovo ženo, pozabil na igralce.

Ali sem to hotel povedati?

Ne, ne samo to — vse: o parfimiranih damah in avtogramih, ki so bili in ki jih ni bilo, o tistem delavcu in direktorju in njegovi ženi, vse: o očetu in njegovem sinčku in Jackieju Cooganu — vse! K. Br.

Nj. Vel. kralj se je vrnil iz krajev, kjer je divjal potres. Listi poročajo, da je med siromašno prebivalstvo razdelil 120.000 dinarjev za prvo pomoč. Ministrski svet je določil za oškodovance podporo 5 milijonov dinarjev.

Romunska kraljica Marija, mati Nj. Vel. kraljice se mudi te dni s svojo hčerjo princeso Ileano v Beogradu.

Zaradi neprestanega deževja in snega naraščajo vse reke. V Brodu je Sava 7 in pol metrov nad normalno višino.

V Beogradu so odkrili doslej še neznan pojav. Dež, ki je padal na mesto, je bil ves blaten in umazan.

Bivši minister g. dr. Anton Korosec je začel pretekli teden predavati na kmetijski fakulteti beograjske univerze o združništvu.

Pevski zbor UJU iz Ljubljane se je vrnil domov s turneje po državi, ki je izredno dobro uspela.

V februarju smo iz dravske banovine izvozili v inozemstvo 180.591 litrov vina. Razen 5776 litrov, ki je šlo na Holandske, je vse vino kupila Avstrija.

V Zagrebu sta pretekli teden zgoreli dve veliki tovarni. V eni so izdelovali negavice, v drugi pa zamazke. Skupno škodo cenijo na 8 milijonov dinarjev.

Ker mariborski peki niso hoteli znižati cen kruha, so bili obsojeni pogojno vsak po 5000 dinarjev ali pa 84 dni zapora.

*

Preteklo sredo so vlade Italije, Francije in Anglije podpisale medsebojni sporazum glede graditve vojnih ladij in podmornic. Vse tri države so s pogodbo zadovoljne.

V Buenos Airesu so hoteli usmrtiti angleškega prestolonaslednika, pa se je atentat ponesrečil, ker je bomba padla atentatorju prezgodaj na tla. Atentatorja je bomba raznesla, razen tega pa je usmrtila še dve osebi in jih pet ranila.

V Skandinaviji imajo silne snežne viharje.

V Španiji so odkrili novo zaroto proti monarhiji.

Danska vlada je ukinila vojsko in mornarico.

Romunija je najela v Franciji za 5 milijarde dinarjev posojila.

Filmski igralec Charlie Chaplin je v ponedeljek prispel iz Berlina na Dunaj.

Ločena žena rumunskega kralja Karola, princesa Helena se baje noče pobotati s kraljem in se poroči z rumunskim polkovnikom Skelletijem.

Italijanska vlada bo v proslavo 700 letnice smrti sv. Antona Padovaškega izdala speminske znamke, ki bodo veljavne tudi za pisma, namenjena v inozemstvo.

Mrtvaška roka

Fantastična zgodba

Napisal Georg von der Gabelentz

(Gl. str. 162 in 163 v 11. številu „Romana“)

Rajši bi bil videl orožje v rokah vsakogar drugega kakor pa v roki tega razburjenega bolnika.

„Jaz? O, Bog — to je pred vsem odvisno od tega, k a j hočete ubiti. Vendar mislim —“

Nenadoma me je ustavil.

„Tiho! Ali ne slišite tipanja tamle, tamle na oknu? Moj Bog, ali ne slišite, kako grabi po oknu?“

Moj sosed je bil spet skočil s stola. Obraz mu je bil pobledel, njegove oči so se nenaravno razširile in se strmo uprle v temna stekla. Takrat sem tudi jaz začul tih glas, kakor da bi kdo od zunaj trkal na okno, kakor bi tipaje nekaj na njem iskal.

„Mislim, da to ne more biti drugo kakor veter, ki vrtinči suho listje v vašem vrtu v stekla.“ sem naposled izpregovoril. „Ali pa bodo skrajnje vejice lipe, ki stoje pred hišo, in ki se zadevajo ob okno. Kdo drugi pa naj bi kaj počel pri vašem oknu?“

Tisti mah je začela ura biti. Rosen je štel, ne da bi bil odtrgal pogleda z okna. Bilo je deset udarcev. Tedaj je spet sedel nazaj na stol.

„Res mislite, lipove vejice? Nu, morda imate prav. Najbrž je bil res samo veter. Saj je tudi šele deseta. Zdaj še ne pride. Toda človek nikdar ne ve.“

Dolgo sva molčala. Mene je jelo polagoma obhajati v bolnikovi bližini negotovo čuvstvo neznanega strahu, ki se ga nisem mogel več iznebiti, naj sem se mu še tako upiral. Soparen, malone neprirodni pokoj je ležal v sobi, od množestvilnih svetilk in sveč je postal zrak do neznosnosti vroč. Sicer je bil res sleherni kotiček razsvetljen, nikjer ni bilo videti nič nenavadnega, a vzlie temu sva oba čutila, da

se v najini bližini nekaj pripravlja. Ko bi le vedel, česa čakam, kakšno je tisto bitje, pred katerim naju že uro navdaja tesnoba in strah in ki se prežeč plazi okoli najine sobe, kjer naju ima zaprta. Noben od naju se zdaj ne bi več upal odpreti vrata ali okna. Zakaj vedela sva, potem bi tisto planilo noter.

Kaj bi bil dal, da sem imel tisto hišo že spet za seboj! Bolj in bolj je tudi mene jela vklepati vase blazna Rosnova fiksna ideja in bolnikovo razburjenje je prešlo tudi name — in vendar je bila samo kaka podgana, nemara suhi listi, vejice, ali morda kaka izgubljena nočna ptica tisto, kar je delalo one čudne zlovesče glasove. Hotel sem se prisiliti, da bi si stvar pojasnil na priroden način. Toda naj sem si še toliko dopovedoval — tega pokoja, tega nerazumljivega mi čakanja ne vzdržim več. Moj sosed se je neprestano oziral okoli sebe.

Zunaj je postalo tiho kakor v mrtvašnici, veter se je bil polegel. Neslišno so trzali višnjevi in žolti plamenčki iz ugašajočega ognja v kaminu. Vselej, kadar je zaprasketalo žareče poleno, sva se zdrznila.

„Ali ne bi poklical vaših ljudi?“ sem vprašal. Koprnel sem po tem, da bi videl druge ljudi okoli sebe.

„Ne, za Boga — ne! Nihče ne sme nič vedeti! Kako naj jim razložim, kako povem? Ostanite!“

„Če je tako, pa mi vendar že povejte, česa se prav za prav tako bojite — kaj pride, kadar odbije ura?“

Tedaj je hlastno začel:

„Vi mi morate pomagati. Iz kulturnih spisov gotovo veste, da vpliv človeka s čvrsto voljo lahko pretrga zvezo med medijem in njegovim gospo-

darjem. Vi ste zdravnik, edino vi lahko to storite, le vi me morete rešiti pred njim. Nocoj se je vrnila noč, ko ga spet pričakujem. Nocoj mu hočem z vašo pomočjo stopiti nasproti, da ga popolnoma uničim. Namenoma vam nisem hotel nič povedati, da vam ne vzamem miru in zupanja vase, a vi sami me silite, da izpregovorim — saj vidim, da tudi vi slutite njegovo bližino."

„Da — toda kdo za Boga je tisti grozni človek, ki vas tako muči?“ sem vprašal. „Ali živi pri vas?“

„Tega vam ne morem povedati... ker je... mrtev — že dolgo mrtev.“

„Mrtev?“ sem vprašal. „Hudiča —“

„Da, mrtev!“ je potrdil Rosen. „Grbast, majhen, nič prida lopov ni bil. Takrat sem živel v Ženevi. Zahajal sem mnogo v neki spiritistični klub, tam je bil tudi on, in začel me je preganjati, silil je vame, me zalezoval, me prisilil k vsemu, kar je le hotel. — kadar je s svojo dolgo belo roko potegnil po moji lehti. Vedite: napravil me je za tatu! Če mi je rekel: „Jutri boste storili to in to, boste zame to in to ukrali,“ sem to storil, sem ukral, ne da bi bil kaj premislil, brez lastne volje. Zaman sem se mu skušal upirati. Tedaj sem mu nekega dne pobegnil. Skril sem se pred svojimi znanci, prijatelji, pred vsem svetom, da ubežim njemu in njegovemu zlovesčemu vplivu. Privzel sem si celo drugo ime, kupil si tole samotno hišo sredi gozda in je nisem več zapustil, iz strahu, da ga zunaj kje ne srečam.“

In vendar — vendar sem ga še enkrat srečal!”

Tu je preстал, planil s stola, pogledal na vse strani, zdajci pa je z orožjem v roki obstal in prisluhnil, pritiskil uho na vrata, pogledal z lesketajočimi se očmi pod mizo in stole in potem spet pribеžal k meni ter si obrisal znoj s čela.

Postalo mi je še zločestejše v bližini tega moža, ki se je v svoji blaznosti bal povratka že davno umrlega človeka. Čeprav sem si rekel, da imam opravka z norcem, se je za čudo tudi mene polastil strah. Vendar sem se prisilil in rekel kar se da ravnodušno:

„Pomagal vam bom. Povejte mi samo, ali se res bojite mrtveca. Ali nemara verujete v strahove?“

„Ne bojim se njega, mrtveca, le njegove roke, njegove strašne roke! Grbca, nemočnega pritlikavca se ne bojim. Samo te roke! Ali mi prisežete, da boste molčali?“

Prikimal sem.

„Torej poslušajte. Izgubljen bom tisti trenutek, ko le besedico izpregovorite: ljudje me bodo imeli za blazneža ali pa za zločinca. Toda — nemara je vseeno. Čujte! Že spet je tam, bela žival! Zdaj je v kaminu, prav gotovo je tam!“

Pri teh besedah se je Rosen vrgel na zaboj z drvni in jel z vročično hlastnostjo metati borovčeva-polena drugo za drugim na ogenj, ki se je iznova razplamenel. Slišal nisem nič drugega kakor pokanje in prasketanje svežega lesa in sikanje plamenov. Nesrečnežev zlovesčec počel je se je preselilo tudi name. Jel sem mu pomagati: zmetala sva ves zaboj drv v ogenj, da so zublji visoko vzplameneli.

Rosen je bil prvič tudi sam omenil belo žival, o kateri je govoril že njegov sel. Kaj je to utegnilo biti? Kako je pri-

„Roman“ stane

1 mesec 8 Din, ¼ leta 20 Din, pol leta 40 Din, vse leto 80 Din. — Račun pošt. hr. v Ljubljani št. 15.395. — Dopisi: „Roman“, Ljubljana, Breg 10. — Naročnina za inozemstvo (vse leto): v Avstriji 14 šilingov, Nemčiji 9 mark, Franciji 50 frankov, na Čehoslovaškem 70 kron, v Italiji 40 lir, Belgiji 14 belg, Angliji 9 šilingov, Holandiji 5 goldinarjev, Egiptu pol funta, Severni Ameriki 2 dolarja. Za ostalo inozemstvo vseeletno 120 Din v valuti dotične države, pol leta pa 60 Din. Posamezne številke: v Jugoslaviji po 2 Din, v Italiji pa po 80 stotink.

šla v njegove bolne možgane ta pošastna žival, pred katere imenom je vztrepetaval, tisto, kar je sililo celo skozi plamen do njega, in kar je hotel zdaj sežgati v napadu brezumnega besa?

Spet sva prisluhnila, nape-to kakor vojaka na straži, ki čaka v noči na sovražnika. Boga mi, če bi se bili iz kamina začuli kriki in tuljenje, zavijanje v ognju poginjajoče živali, se ne bi bil prav nič začudil.

„Kako to prasketa! Kako to gori!“ se je srdito radoval Rosen. „Ali bo temu ognju kos?“

Klečal je pred kaminom: zdaj je vстал. V hlastno prehitavajočih se besedah, neprestano se oziraje okoli sebe, je jel pripovedovati:

„Pobegnil sem iz Ženeve, potoval zdaj sem, zdaj tja in se naposled tukaj skril. Več let je minilo, že sem mislil, da sem se rešil grbca, saj vendar nihče ni vedel za moje skrivališče. Tedaj pa me nekega večera, nocoj je tega ravno sedemnajst let, zgrabi čuden nemir. Nekoga zaslišim, ki prihaja k meni, vrata se odpro, obrnem se: grbec stoji pred menoj. Sam, nenapovedan je bil stopil v sobo. Slutil sem, da bo prišel, čutil sem njegovo bližino že več ur prej. Njegove oči, njegov zmagošlavni smeh sta mi razodela, da me hoče spet izrabiti za kak zločinski namen. Zato je tudi spet iztegnil roko po meni, da me iznova spravi v oblast svoje volje.“

Tedaj pa planem pokonci in pobegnem za mizo in jo porinem v vsiljivca. Svojih ljudi nisem mogel poklicati na pomoč, slučajno so bili tisti večer — bilo je v nedeljo — vsi na plesu in v gostilni. Grbec je bil tako uredil, da me je dobil samega.

Pošast je ročno ko mačka skočila izza mize in segla s svojimi opičjimi prsti po mojem zapestju.

Konec prihodnjič

SRCE V OKOVIH

Roman

Napisal Mirko Brodnik

Prvi del

ŽIVI MRTVEC

„K vam sem bil namenjen, gospodična Zora,“ je naposled izpregovoril. „Pojdimo počasi naprej. Spotoma vam vse pojasnim.“

Nihče ne bi mogel popisati muk, ki jih je trpela Zora. Mrzel pot ji je pokrival čelo in njene oči so blodile po stotnikovem obrazu, ki je bil tako neizrazit, da ni mogla na njem ničesar razbrati. In kako so ga prosili njeni pogledi! Toda on — kakor ne bi bil ničesar opazil — je nemo stopal na njeni levici. Šele ko so bili že skoraj pred hišo, je izpregovoril.

„Gospodična, gospod Slavec se ne vrne!“

Kakor udarec s kladivom so jo zadele te besede. Mrtvo so se zastrmele njene oči v stotnika in zenice so se ji razširile.

„Kako ste rekli? Da se ne vrne?“ je zajecljala.

„Da, gospodična!“ je ponovil Kregar in umaknil svoj obraz njenim pogledom.

Obstala je sredi poti in Vera jo je komaj prestregla, da se ni zgrudila. Moči so jo zapuščale, toda vsi njeni čuti so bili napeti kakor še nikdar, in čutila je sleherni živec, ki je trzal na njenem telesu.

„Morda pride jutri?“

Vse svoje upanje je postavila na te besede in iz oči ji je gorel obup, kakor pri igralcu, ki vrže zadnje denarje na mizo, da vse dobi ali izgubi.

Toda Zora je izgubila. Stotnikov odgovor je bil preveč nedvoumen.

„Gospod Slavec se tudi jutri ne vrne.“

„Kdaj pa potem?“ se je vročično utrgalo iz nje. „Po jutrišnjem... ali pa drugi teden... drugo leto?“

„Ne,“ je rekel stotnik in v tej besedi je bilo toliko odločnosti, da je Zora vedela, da ne sme več upati. In potem je še trdo pristavil:

„Gospod Slavec se ne vrne nikdar več — gospod Slavec je mrtev!“

„Mrtev!“ se je utrgalo iz njenih prs. „Mrtev... mrtev...“

PREJSNJA VSEBINA

Zora je pisala svojemu ljubimcu poročniku Slavcu na fronto, da njuno razmerje ni ostalo brez posledic. Branko Slavec pa mora v boj in potem brez sledu izgine. Stotnik Kregar, ki tudi skrivaj ljubi Zoro, se je polastil njenega pisma, ki ga je našel pri hudobno ranjenem Slavcu. Nekaj dni nato zagledata Zora in njena prijateljica Vera, ki vsak dan čakata Brankovega prihoda, stotnika Kregarja, ki stopi iz vlaka. Vsa v skrbeh in hudih slutnjah vpraša Zora Kregarja, kdaj pride Branko.

je nemo ponavljala, in njene brezbarvne ustnice so še takrat oblikovale to besedo, ko ni bilo več čuti glasu.

Vera je čutila, kako se je Zora naslonila nanjo. Čutila je, kako ji drhti roka, kako trepeče vse njeno telo. In vendar je imela Zora še toliko moči, da je ostala pri zavesti, čeprav se ji je meglilo pred očmi.

Bili so pred domačo hišo. Stotnik je skočil naprej in odprl vrata. Nikogar ni bilo doma. Notarka je bila odšla v trg, notar pa na svoj običajni jutranji izprehod pred odho-

dom v urad. Vera je odvedla Zoro v salon in jo posadila v naslanjač. Sedla je čisto k njej, da bi ji lahko pomagala, Kregar pa na stol za drugi konec mize.

„Povejte mi vsaj, kako je umrl!“ je tiho poprosila Zora, in besede so ji šle tako težko iz ust, da ji je bila vsaka muka.

„Kako je umrl? Povedal vam bom, gospodična,“ je rekel. „Saj veste, da sva bila prijatelja...“

Kako dobro se je bil pripravil na svojo vlogo, a zdaj kar ni mogel začeti. Samega sebe se je bal. Zdelo se mu je, da ga mora zadeti kazen za vsako besedo, ki mu pride čez ustnice v tem trenutku. Kaj če ga izpregledata? Kaj če vsta, da je mrzil Branka, ker je prav tako ljubil Zoro kakor on? Hotel se je izgovoriti, da ne more zdaj vsega povedati, toda Vera ga je poprosila:

„Povejte, gospod stotnik! Povejte hitro! Ali ne vidite, kaj ji je bil?“

„Naj bo, povem vam. Čeprav se mi trga srce.“

Trenutek je pomislil, nato pa je rekel: „Naj vam bo v tolažbo, gospodična, da je bila njegova smrt lahka. Ponoči smo šli v boj. Ramo ob rami smo korakali proti sovražniku. In potem je od nekdaj priletela krogla in ga zadela v prsa. Omahnil je in se zgrudil k mojim nogam. Naglo sem se sredi svinčenega dežja sklonil k njemu in videl, da je vsaka pomoč zaman...“

Čul je tiho ihtenje, ki je prihajalo z drugega konca mize. Mrzel pot ga je oblil. Le s težavo je pripovedoval dalje:

„In med tem ko so bili moji vojaki že daleč naprej, sem ga pobral in nesel v skromno

zavetje. In sredi grmenja topov in pušk sem čul njegov pojemajoči glas. Čul sem, kako mi je rekel: „Kregar...“

Nenadoma pa je premolknil. Potem se je obrnil k Veri: „Gospodična, ali vas smem prositi, da za trenutek odidete? Morda so stvari, ki jih ne smete vedeti...“

Toda Zora je rekla s slabotnim glasom:

„Naj ostane. Ona ve vse...“

Stotnik je nemo prikimal.

„Potem mi je rekel: ‚Kregar, z menoj je konec. Prosim, zaklinjam te: vrni se v domovino. Reši Zoro sramote... in dober bodi z njo... in z mojim otrokom... kakor bi bil tvoj...!‘ In potem je bilo konec... Samo to sem še čul, kako je umirajoč klical vas...“

Prestal je. Groza ga je bilo. Videl je, kako je Zora nenadoma vstala in se s široko odprtimi očmi zastrmela vanj. In hripavo je zamrmrala, počasi, kakor da tehta besede:

„To vam je rekel... to...“

Nenadoma pa je spet pobešla roko:

„Prisezite mi, da je res tako rekel!“

Stotniku se je zazdelo, da se odpira pod njim prepad in da leti vanj z neizmerno naglico. Videl je samo njen na smrt blede obraz in oči, ki so ga žgale kakor živ ogenj. Pobesil je glavo. Strašen boj se je vnel v njegovi duši. Priseže naj! Krivo naj priseže! Taka prisega kliče po maščevanju, taka prisega kliče po...

In potem je še enkrat pogledal njo, ki je stala pred njim. Priseže naj! Kakor pred sodnikom. In če priseže, bo to dekle, ki jo blazno ljubi, njegovo, ker je Slavec tako rekel...

In potem je dvignil roko in iztegnil tri prste. Z glasom, ki je v njem žarela vročica, je dejal:

„Prisežem!“

„Recite: ‚Prisežem, da mi je zapovedal vzeti mater svojega otroka!‘“

Kregar je bil na robu blaznosti. Mislil je, da bo vsega

konec z eno samo besedo, zdaj pa je moral ponoviti še enkrat, še enkrat preboleti vso grozo svoje laži. Jezik se mu ni hotel ganiti. Kakor kos svinca mu je ležal v ustih. In oči so strmele vanj, oči, ki se jim ni mogel umakniti, ki je moral gledati vanje, čeprav se jih je bal.

„Prisežem, da mi je ukazal vzeti mater svojega otroka.“

Potem mu je omahnila glava na mizo.

Vera še nikdar ni doživela trenutka kakor je bil ta. Nemo je strmela zdaj v Zoro zdaj v stotnika. In potem se je sklonila k njej.

„Zora, zdaj veš vse... Nikar se ne muči več... nikar se ne ubijaj... Tvoja smrt bi utegnila biti... Lezi, sirotica, in odpočij se...“

Potem se je obrnila h Kregarju:

„Gospod stotnik, rotim vas, odidite odtod, da vas nihče ne vidi. Nihče ne sme zvedeti, da ste bili tu. Tudi njeni starši ne. Nekako bom že napravila, da jo jutri, ko odidem, vzamem s seboj. Potem, ko ji bo že bolje, se lahko spet vrnete.“

Stotnik ni rekel besedice. Samo prikimal je in se nalahno obema priklonil. Potem je šel.

Vera je pogledala Zoro. Videla je, kako so sledili njeni pogledi stotniku, ki je šel pravkar mimo okna, in v teh pogledih je bila samo groza... Ko je izginil za vogalom, je Zora zajejala in omedlela.

VSAK DAN 1 VPRAŠANJE

Odgovori na 186. strani

1. Koliko nog ima muha?
2. Na kakšen izvensodni način je bilo moči v srednjem veku pomilostiti človeka, ki je bil obsojen na smrt?
3. Od kdaj je križ znamenje krščanstva?
4. Na katerem prostoru pred cerkvijo gnezdi največ golobov?
5. Kaj je bila Napoleonova materinščina?
6. Kdo ima najredkeje rojstni dan?
7. V kateri veliki državi je več moških kakor žensk?

Dvanaajsto poglavje

BRANKOV OČE

Gori visoko v rebri je imel svoje kraljestvo stari Matevž Slavec, Brankov oče. Kakor vsa lepa in nova se je svetila njegova domačija v dolino, v trg. In okrog nje travniki in njive, kakor bi jih bil odmeril in lepo razdelil, da ni bilo nikjer premalo, nikjer preveč. Nekaj dreves je stalo okrog hiše, ravno dovolj, da je niso zakrivala. In zidan hlev zraven, poln živine. Zgoraj je bil senik. Izza hiše je lahko z voli pripeljal vanj voz. In če je potem stopil na mostovž, kjer je še zmeraj viselo vse polno kit koruznih storžev, in pogledal v dolino pod seboj, si je res lahko mislil, da je kralj. Pred hišo je bila majhna brajda, ki je bila zmeraj na solncu. Malokatero leto je rodila, saj je skoraj vselej prišla slana, preden je grozdje dozorelo, a stari Matevž je ni posekal. Debele trte so se bohotno širile in delale lepo streho, tako da je bil poleti, kadar se je proti večeru vračal z dela, kakor v lepi senčnici. In če je trta res kdaj obrodila, tedaj je sam iztisnil ves sok iz grozdja. Res ga je bilo malo in vino je bilo kislo kakor vrisk, a vendar ga je bil Matevž vesel. Samo o praznikih ga je velel prinesiti na mizo. Nalil ga je v kozarec in pogledal proti luči, kjer se je svetilo kakor kri. In pokusil ga je, čeprav mu je usta skupaj vlekle, in pokimal: „Dobro bo!“

Žena mu je umrla že pred leti, ko je Branko še hodil v srednje šole. Ko ga je zadela ta izguba, je mislil, da je ne preboli. Saj je bila dobra njegova Polona, da ne bi našel več druge, ki bi ji bila po dobroti vsaj od daleč podobna. In po pridnosti. Dobro se je še spominjal, kako je bilo pred tridesetimi leti, ko sta se vzela. Takrat je bila hiša še majhna, skoraj koliba, in samo nekaj njivic je bilo zraven. Pa sta pljunila v roke in

posestvo se je večalo od leta do leta. Zdaj je prikupil kos gozda, zdaj njivico, zdaj senožet, In potem, ko sta videla, da ne zmoreta več dela sama, sta vzela hlapca. Stanovanje in jed sta mu dajala, pa še nekaj denarja povrh in obleke, da se ni mogel pritožiti. In dober je bil hlapec Miha, kakor črna živina je delal in nikoli ga ni bilo treba priganjati. In potem sta popravila in prezidala hišo, da so ljudje iz trga kar zijali, ko so jo videli kakor mlado nevesto na rebri.

Takrat je šel Branko v mestne šole. Dobro se je učil in veselje sta imela z njim. Kadar se je vrnil domov na počitnice, je hodil oče z njim v trg in ponosen je bil nanj. Ljudje so gledali za njima in tiho pravili drug drugemu:

„Poglej ga, starega Slavca, kakšnega sina ima! Še velik gospod bo Slavčev Branko!”

Starec jih je čul in srce se mu je kar topilo v veselju. Toda na zunaj tega ni nikdar pokazal. Veselje ni prišlo čez razorane gube, ki so mu pokrivalo čelo in obraz. Le časih se mu je nabralo na ustnicah. In takrat je vzel pipo v usta in se pridušil svoji ženi: „Polona, sodim, da nisva delala zastonj. Zastaven fant je najin sin. Samo če bo dober gospodar. Saj veš, v mestu se kmečki fantje spridijo. Kaj meniš?”

Vprašal jo je, čeprav je dobro vedel, kaj mu bo odgovorila. Vedel je da mu bo rekla: „Branko ni tak kakor so drugi. Nikar se ne trapi s tako neumnimi mislimi.”

In tudi če mu ni odgovorila, je vedel, da je tako mislila, in je bil vesel in zadovoljen.

In potem je prišlo tisto leto, ko je pritisnil tako hud mraz. Polona že dalj časa ni bila prav pri moči. Slavca je kar skrbelo, ko je videl, kako se obira po kuhinji. Slutil je, da mora nekaj biti. Vzel je staro deklo, ki je prej služila pri sodnikovih. Ti sodnikovi! Nihče jih ni prav maral. Pre-

več gosposki so bili. In tudi, kako grdo so naredili s staro Meto! Prestara je bila, pa so jo odpustili iz službe, čeprav je dvajset let pri njih garala. In potem je prišla k njemu pod reber. In on jo je takoj vzel, da pomaga gospodinji. In rada je delala Meta.

Potem je prišlo tisto, česar se je tako bal. Polona je legla in ni več vstala.

Branka takrat ni bilo doma. Matevž je šel na pošto in mu brzojavil, naj pride domov, če hoče videti mater še živo. In Branko je prišel, toda prepozno. Mati je že ležala na parah sredi sveč in rož. Matevž ni jokal. Preveč je bil ranjen, da bi bil mogel to pokazati s solzami. Tudi Branko. Ko je drugi dan odšel v mesto in so pokojnico odnesli na pokopališče, je ostal sam z Meto in Mihom.

Drugo leto je šel Branko na Dunaj. In od onod je pisal, da mu gre dobro in da ima že majhno službo, tako da od doma ne potrebuje nič denarja. Matevž ni bil trd za denar, a vendar se mu je to dobro zdelo. Kar stotak mu je poslal in mu napisal, naj si le časih kaj privošči in naj pride domov, kadar bo imel počitnice. Ko je bilo prvo leto okoli, se je Branko res vrnil. Kako zastaven fant je postal, kar je bil v tujini! Kar veselje ga je bilo gledati. In kako moder je bil! Matevž kar ve, jeti ni mogel, da so ga na tujem tako izučili.

Takrat so počili strelji v Sarajevu. Matevž je slutil, da nič dobrega ne prineso. Mesec nato je izbruhnila vojna. Matevž je bil miren kakor zmeraj, a vendar ga je nekaj grizlo v srcu, ko je čital razglas o mobilizaciji. Vedel je, da je Branko pri prvih, ki bodo morali na fronto.

In res je nekaj dni nato prišel ukaz. Branko je dobil povelje, da pride v Ljubljano na nabor. Potrdili so ga. Ko je povedal očetu, je stari Matevž samo stisnil zobe in rekel: „Pazi, da česa ne iztak-

neš!” Nič drugega — in vendar je Branko vedel, da pomenijo te besede več kakor potok solz in dobrih besed. Poznal je dobro svojega očeta.

Mesec nato je bil že v Galiciji kot praporščak. In od tam je pisal očetu, da se mu dobro godi in naj se zanj nikar ne boji. Pisal mu je tako, čeprav je bilo v resnici vse drugače, čeprav je bil v resnici na fronti pekel.

Ko se je vrnil na dopust, pa je oče videl, da mu sin ni vsega povedal. Leto bojov mu je pustilo dosti sledov!

Takrat se je Branko seznanil z notarjevo Zoro. Starec je vedel za to, saj mu je Branko sam povedal. Poznal je tudi Zoro. Vedel je, da ni taka kakor druga dekleta. In ko mu je Branko rekel, da z njo še ni nič govoril, mu je samo dejal:

„Saj še ni treba. Nekaj let bi še počakal. Potem, ko bo vojne konec...”

Toda vojne ni hotelo biti konec. Kakor kača se je vlekla v neskončnost. In Branko je prišel še večkrat na dopust in tudi pisal mu je redno. Zmeraj je bil gori v Galiciji, samo enkrat so ga poslali za nekaj časa na soško fronto.

Takrat je bil skoraj štirinajst dni doma. In nekega dne sta se pogovarjala o tem, kaj lahko še pride.

Še dobro je pomnil. Sedela sta pred hišo in Branko mu je rekel, da vse kaže na konec vojne. Samo kakšen bo ta konec... Povedal mu je, da Avstrija ne more več dolgo vzdržati, ker je preveč oslABLJENA, preveč lačna.

„Nu, saj je prav tako,” mu je odgovoril. In ko se je pred meseci spet peljal v Galicijo, mu je rekel, da bo govoril z Zoro. Kako je govoril? Matevž ni vedel, ker je Branko še tisti večer odšel nazaj na fronto, odkoder mu je sporočil, da je živ in zdrav.

Zdaj pa že nekaj dni ni dobil vesti od njega. Prej mu je pisal vsak drugi, tretji dan. Zdaj pa kar naenkrat nič.

„Najbrž ne utegne,“ se je tolažil, a vendar se mu je zdelo, da s temi besedami samega sebe vara.

Trinajsto poglavje SIN JE MRTEV...

Stari Slavec si je tisti dan privoščil nekaj več počitka. Ker je bilo solnce toplo kakor poleti, je dejal Meti, da mu je iz izbe prinesla stol, nato pa je stopil pred hišo in sedel na solnce. Zadovoljno je iztegnil noge pred se in se zamislil. Z nekim ugodjem mu je plaval pogled po domačiji. Že misel sama, da si je ustvaril vse to sam z delom svojih rok, ga je navdajala z veseljem.

Nenadoma pa je zagledal na cesti človeka, ki je stopal proti njegovi hiši. Ženska? Čudno se mu je zdelo: kaj bi utegnila iskati pri njem? „Morda gre samo mimo in potem dalje,“ si je rekel, toda kmalu je videl, da se je zmotil. Ženska, ki je šla v hrib, je bila namenjena k njemu. To je vedel tisti mah, ko je krenila s poti na stezico, ki je držala k njegovemu domu.

Zdaj je bila skoraj pri njem. Pozdravil je.

„Ali ste vi gospod Slavec?“ ga je vprašala.

„Da, jaz sem,“ je pritrdil. „Kaj pa vas je privedlo k meni?“ je vprašal. Čudna se mu je videla ta ženska. Tako žalostna se mu je zdela, on pa ni dosti maral za žalost.

„Kaj ne bi stopila v hišo?“ je rekla s tihim glasom. „Tam vam povem.“

V izbi je bila samo Meta. Slavec jo je poslal ven in sedel za mizo. Gospodična, bila je Vera, je obstala sredi sobe. Beseda ji ni hotela z jezika.

„Tak kaj je, gospodična?“ je silil Slavec.

„Pripravite se na žalostno vest,“ je rekla tedaj. Hotela je še več povedati, toda opazila je nenaden pogled, ki ji ga je bil vrgel starec. Nekaj strahu je bilo v njem, tistega strahu, ki ga opazi samo oni,

ONA JE DRAŽESTNA ŽENSKA

čuti se svežo, oči ima bistre, zdrava je, vitka, vsa njena pojava je vtelesena v zlahtnosti, plemenstvu in lepoti, skratka: vteleseni tip elegantne svetske dame. In njena skrivnost — kako je dosegla toliko dražesti in lepote, to bleščečo nežno, baršunasto polt?

Ker jemlje vsak dan „PLANINKA“ čaj iz zdravilnih planinskih zelišč: to deluje pri njej čudežno.

Ona ne pozna nepravilnosti pri prebavi, ne utrujenosti in slabosti, potrnosti in glavobolja; ni podvržena nerazpoloženju in muhum, vedno se čuti svežo kakor riba v vodi, idealna ženska je, ki se upravičeno ponaša s svojo vitko linijo.

Zlasti zdaj spomladi ni mogoče dovolj priporočati zdravljenja s do 12 tednov s „PLANINKA“ čajem, ki sestoji po večini iz domačih planinskih zelišč.

Začnite tudi vi še danes s

„PLANINKA“ čajem Bahovec

Navdušeni boste. Dobite ga v lekarnah. Odklonite ponaredbe in zahtevajte izrečno „PLANINKA“ čaj Bahovec v plombiranih zavojih z napisom proizvajalca

LEKARNA

MR. BAHOVEC

LJUBLJANA

ki prav dobro pozna ljudi. Drugače je bil ta obraz miren in naguban kakor zmeraj.

„Pa ne da bi se bilo Branku kaj pripetilo?“ je vprašal.

„Da,“ je dahnila Vera. „Povedati vam moram...“

„Kaj?“ V tem glasu je bil spet tisti čudni mir.

„Povedati vam moram...“

„Tak recite že vendar,“ je takrat planil pokonci. „Ali je ranjen?“

Tedaj je Vera zbrala vse svoje moči in rekla s hripavim glasom:

„Gospod Branko je mrtev.“

„Mrtev!“

Prebledel je ko zid. Vero je postalo strah. Gledala ga je, kako je nemo strmel pred se in njegov pogled je bil kakor pogled blaznega. In neprestano je ponavljal besedo:

„Mrtev... mrtev...“

Groza jo je obšla. Nenadoma jo je pretreslo in vzdrhtela je kakor bilka v vetru. In potem je skočila k vratom in zbežala po hribu navzdol. In neprestano se ji je zdelo, da čuje za seboj besede, ki so jo bile v lice, kakor udarci s kamnom:

„Mrtev... mrtev...“

Malo pod hišo sta delala Meta in Miha. Ko sta videla Vero, kako je bežala po hribu, sta prenehala z delom.

„Kaj je le moglo biti?“ je vprašala Meta. „Pa ne da bi...“

Tudi njo so obšle zle slutnje. Odložila je orodje in odhitela proti hiši. Planila je v izbo in za mizo je zagledala gospodarja, ki je še zmeraj sedel in ponavljal:

„Mrtev... mrtev...“

Tiho je odšla ven. Vedela je, kaj se je zgodilo. In potem je šla počasi nazaj na njivo.

*

Novica, ki mu jo je odkrila Vera, je starega Slavca tako pretresla, da ni vedel, kaj se z njim godi. Ni mogel razumeti besed, ki mu jih je povedala, šele počasi jih je doumel. Dolgo, dolgo je slonel na mizi, potem pa, kakor bi ga bilo nekaj prevzelo, je vstal in stopil na sredo sobe. In nenadoma je začutil, da je sam, tako sam... Počasi, optekaje se je stopil k vratom v spalnico. Odprl jih je. Nad njimi je visela majhna slika, ki jo je narisal Branko, ko je bil še v srednji šoli. Majhna slika je bila in doslej — komaj jo je bil opazil. Zdaj pa se mu je zdela kakor najsvetejša svetinja. Pobožno jo je snel s

OPOZARJAMO P. N. ČITATELJE da se je v 11. številki „Romana“ končal roman „Brez vesti“, ki je bil nadaljevanje romana „Sirota z milijoni“. Oba romana tvorita torej celoto. „Sirota z milijoni“ je začel priobčevati „Roman“ v številki 20, roman „Brez vesti“ pa v 40. številki lanskega letnika. Nasi novi naročniki, ki plačajo n a p r e j vsaj 20 Din za četrt leta, dobe vseh 44 številki „Romana“, v katerih sta izšla oba romana, s poštnino vred namestu za 90 Din po znižani ceni 70 Din, nenaročniki pa za 82 Din. Ker imamo le še malo izvodov teh številki, priporočamo, da z naročili ne odlašate. Denar je treba poslati n a p r e j. Pišite še danes po položnico!

stene. Lepa je bila ta sličica... In narisal jo je njegov Branko... Položil jo je na mizo in skrnil obraz med dlani. Zaihtel je. Nikdar še ni jokal, kar je pomnil, zdaj pa so ga oblike solze, ki jih ni mogel ustaviti. Šele čez dolgo. Potem je stopil v kot k skrinji. Odprl jo je. Koliko reči je bilo notri! Vsa ropotija. Kar je žena umrla, je ni nihče odprl. In zdaj je jemal iz nje, počasi, kos za kosom. In na dnu, čisto na dnu, je našel otroško oblekco. Brankova je bila, ko je imel šest let in je začel hoditi v šolo. Dobro se ga je še spominjal, kakšen je bil takrat. Spominjal se je še celo, kako je bilo, ko sta šla merit to oblekco. Branko je z malimi koraki stopal zraven njegova. In krojač mu jo je umeril tako, kakor so jo imeli trški otroci, da se ne bi v šoli norčevali iz njega. In kako moško je potem šel prvič z njo v nedeljo k maši. In nazaj grede — o, kako dobro je še pomnil! — nazaj grede je padel v lužo, edino, ki je bila na cesti, in se ves pomazal. In s kakim strahom je potem prišel domov!

Starec se je žalostno nasmehnil. Nasmehnil se je vselej, kadar se je spomnil te zgodbe, in spomnil se je je dostikrat, zmeraj, kadar je mislil na sina.

In danes?...

Nemo je pobesil glavo in se naslonil na vrata. Potem pa jih je sunkoma odprl in planil

ven. Dušilo ga je. Opotekel se je po stopnicah in prišel pred hišo.

Kakor ogromna krogla je lezlo solnce k zatonu. Krvavo rdeči oblaki so zdaj pa zdaj priplavali mimo njega in ga za trenutek zakrili. In starcu se je zazdelo, da je to res sama kri, rdeča kri, z vseh bojnih polj zbrana. Kri vseh očetov, ki leže bogve kje nepokopani, kri vseh sinov, ki jih čakajo in čakajo, pa jih ni. In solnce se je topilo v tej krvi, umiralo v njej, kakor srca tisočev in tisočev, ki jih nikdar več ne bo nazaj.

Počasi je zlezla njegova roka na čelo in ga otrla. In potem je gledalo njegovo oko za solncem, daljnim, krvavo rdečim...

Meta in Miha sta se vračala z dela. Videla sta gospodarja, ki je stal pri vratih, in ni sta se ga upala motiti. Šla sta pred hišo in pri drugih vratih v kuhinjo. In tam je Meta rekla:

„Kaj bo z gospodarjem? Bojim se, da ne bo imelo dobrega konca.“

Stari hlapec je molčal in si obrisal solzo, ki mu je pri tekla na lice.

Iz hleva se je oglasila živina. Meta jo je hotela iti nakrmit, toda opazila je Slavca, ki je počasi stopal proti hlevu.

„Poglej, Miha, zdaj gre v hlev!“

In res je starec odpiral vrata. In potem je počasi stopil med svojo živino. Kakor bi ga poznal že po korakih, je konj v kotu zahrzal in obrnil glavo k njemu. Kregar ga je pogladil po grivi in naslonil nanj glavo. In čisto tiho mu je rekel:

„Saj še veš, pram, lani si ga vozil, ko je šel nazaj. Vidiš, zdaj ga ne boš več, zdaj ga ni več...“

In kakor bi ga bil pram razumel, je nagnil glavo in pobesil uhlje.

In potem je starec stopil h kravici na drugem koncu hleva. Tudi ona je Branka

poznala, saj so jo imeli že takrat pri hiši, ko je še hodil v mestne šole. Tudi njej je povedal, da Branka ni več.

Zunaj pred hlevom je bil priklenjen stari Sultan. Starec sam ni vedel, koliko let je že pri hiši, biti je moralo strašno dolgo. Nekoč, ko je bil Branko o božiču doma, ga je našel vsega prestradanega na cesti in ga pripeljal v hišo. In odtlej je bil Sultan veren čuvaj. Kako sta bila z Brankom prijatelja! Kadar je prišel domov, ga je že spoznal, ko je bil videti še čisto majhen spodaj v dolini, in začel je lajati in tuliti, da ga je moral Miha odvezati. In potem je stekel po hribu, da se je za njim kar kadilo, in jel skakati po Branku in se mu dobrikati, da se ga je komaj otresel.

Danes je bil tudi Sultan ves pobit in niti glave ni dvignil, ko je stopil stari Matevž k njemu.

„Tudi ti že veš?“ je rekel tiho in ga potapljal. „Tudi ti že veš? Kaj bo zdaj z nama, Sultan, ko ga več ni? Kaj bova midva?“

Skoraj bi bil zajokal. Sultan pa se ni ganil. Šele čez dolgo, ko je začutil gospodarjevo roko na svojem hrbtu, se je obrnil in mu obliznil roko. Potem je skočil pokoncu in se pritisnil k Slavcu in jel tako pretresljivo zavijati, da je starcu stisnilo srce. Kakor bi čul krik umirajočega, se mu je zdelo. In ta krik mu je šel skozi ušesa in razbijal v njem. V neizmerni boli si je mašil ušesa, da ga ne bi čul, a vendar ga ni mogel udušiti. Udarjal mu je na uho, na srce, na dušo, kakor glas velikega zvonca, ki zvoni k pogrebu. K pogrebu njegove sreče, vsega, kar je imel.

In potem se mu je nenadoma zazdelo, da mora zbežati odtod, od tega psa. In kolikor so ga nesle noge, je bežal na drugi konec hiše.

In tam je moral spet gledati solnce, krvavo solnce, ki se je topilo v krvi...

Kriva prisega

Napisala Selma Lagerlöf

V sodni dvorani daleč zunaj na deželi. Za sodno mizo, visoko gori v dvorani, sedi sodnik, visok, krepak mož s širokim, trdo oblikovanim obrazom. Že več ur razsoja pravdo za pravdo, in naposled ga je obšlo nekaj kakor naveličanost in mrkost. Težko bi bilo reči, ali je to od vročine in soparice, ki vlada v sodni dvorani, ali od ukvarjanja z vsemi temi malenkostnimi razprtijami, ki so menda samo zato na svetu, da razgaljajo prepirljivost in neusmiljenost in lakomnost ljudi.

Ravno je bil začel eno izmed poslednjih razprav, ki jih mora še danes odpraviti. Gre za vzdrževalnino za otroka.

O tej stvari je bila že večeraj razprava, in pravkar čita zapisnikar nje zapisnik. Iz njega se najprej izve, da je tožiteljica siromašna dekla, toženec pa oženjen mož.

Dalje pravi zapisnik, da obtoženec trdi, da ga tožiteljica po krivem dolži, samo iz lakomnosti. Sicer prizna, da je tožiteljica nekaj časa pri njem služila, toda ves ta čas se ni nikoli spečal z njo, in nima prav nikake pravice zahtevati od njega kakršnekoli podpore. Tožiteljica pa vztraja pri svojem, in ko so nato zaslišali še priče, je sodnik pozval obtoženca, naj priseže, če noče biti obsojen na plačevanje, ki ga zahteva tožiteljica.

Obe stranki sta prišli in stopili k sodnikovi mizi. Tožiteljica je zelo mlada in je videti vsa plašna. Joka se od sramu in si komaj briše solze z zganjeno rutico, in tako se zdi, kakor da je ne bi mogla razgrniti. Oblečena je v črno in obleka je videti še dokaj nova in neponošena, vendar se ji slabo prilega; človek bi mislil, da si jo je izposodila, samo da pride v spodobni obleki pred sodnijo.

Tožencu se vidi na prvi pogled, da živi v dobrih razme-

rah. Utegne mu biti kakih štideset let in njegov nastop je samozavesten. Ko tako stoji pred sodnikom, se mu sicer ne vidi, da bi zato čutil bogve kako zadovoljstvo, pa tudi zadrega se mu ne pozna.

Ko je zapisnik prečitan, se obrne sodnik k obtožencu in ga vpraša, ali vztraja pri svoji izpovedbi in ali bi jo bil pripravljen potrditi s prisego.

Na to vprašanje obtoženec takoj odgovori z naglim „da!“ Nato jame nekaj iskati v telovnikovem žepu in naposled privleče na dan izpričevalo župnika, ki potrjuje, da se toženec zaveda važnosti in pomena prisega in da zato sme priseči.

Ves ta čas tožiteljica ni prestala jokati. Strašno plaha je videti in ves čas pobeša oči v tla. Še toliko jih ni dvignila, da bi mogla tožencu pogledati v obraz.

Ko zdaj reče da, se zdrzne. Nato napravi dva koraka proti sodnikovi mizi, kakor bi hotela nekaj povedati, potlej pa nenadoma obstane. Saj ni mogoče, se človeku zdi, da si misli sama pri sebi, ne, ni mogoče, da bi bil rekel da. Nisem prav čula!

Zdaj vzame sodnik v roke župnikovo izpričevalo in pomigne sodnemu slugi. Le-ta pristopi k mizi, da bi vzel sveto pismo in ga položil pred toženca.

Tožiteljica sliši, da gre nekdo mimo nje, in se vznemiri. Z vidno muko dvigne pogled tako visoko, da ji seže čez mizo, in tedaj vidi, da je sodni sluga pripravil sveto pismo.

Spet se zdi, kakor bi hotela nekaj reči. In spet ne odpre ust. Saj ni mogoče, da bi prisegel! Sodnik mu tega vendar ne sme dovoliti!

Sodnik je pameten mož in ve, kaj ljudstvo iz njegovih krajev misli in čuti. Vedeti mora, kako strogi so ljudje,

kadar gre za stvari, ki se tičejo zakona. Hujšega greha ne poznajo od tega, ki ga je ona storila. Ali bi ona kedaj kaj takega priznala o sebi, če ne bi bilo res? Sodnik bi že lahko vedel, kako strašnemu zaničevanju se je izpostavila. In ne samo zaničevanju, nego vsaki mogoči revščini. Nihče je ni maral vzeti v službo. Nihče ji ni hotel dati dela. Njena lastna roditelja toliko da sta jo prenašala v svoji koči; vsak dan sta ji grozila, da jo vržeta na cesto. Ne, sodnik mora izprevideti, da nikdar ne bi zahtevala podpore od oženjenega moža, če ne bi imela pravice do nje.

Sodnik vendar ne more misliti, da bi v taki stvari lagala, da bi si tako strašno nesrečo nakopavala na glavo, če bi mogla obtožiti katerega drugega kakor baš oženjenega moža. In če to ve, bo vendar preprečil prisego!

Vidi, kako sodnik sedi in bere župnikovo izpričevalo. Zato začenja upati, da bo posegel vmes.

In sodnik je res videti zamišljen. Nekajkrat pogleda po tožiteljici, toda pri tem postane izraz gnusa in naveličanosti na njegovem obrazu še hujši. Tako se zdi, kakor bi bil nerazpoložen proti njej. Tudi če tožiteljica resnico govori, je vendarle pokvarjena ženska, in sodnik ne more občutiti usmiljenja z njo.

Časih se zgodi, da poseže sodnik v kako pravdo, kot dober in pameten svetovalec, in obvaruje stranki, da se druga druge popolnoma ne uničita. Toda danes je truden in naveličan, in ne misli na nič drugega kakor na to, da pusti zakonitemu postopku njegovo pot.

Zdaj je odložil izpričevalo in opozoril obtoženca v kratkih besedah, naj natanko pomisli na usodne posledice krive prisega. Obtoženec ga posluša z istim mirom, ki ga je kazal ves čas, in odgovarja spoštljivo in ne brez nekega dostojanstva.

Tožiteljica posluša s strašno grozo njegove besede. Iztegne roke in jih nato sklene. Zdaj bo izpregovorila! Strašen boj bojuje s svojo plahostjo in ihtenjem, ki ji stiska grlo. In na koncu spet nič ne izpregovori, ne more. Zdaj bo on prisegel.

Torej bo prisegel. Nihče ga ne bo obvaroval, da ne bi pogubil svoje duše.

Dotlej si ni mogla misliti, da bi to storil. Toda zdaj jo je obšla gotovost, da se mora to vsak trenutek zgoditi. Groza, hujša od vsega, kar je do tedaj doživela, jo prevzame. Kakor okamenela je, tudi ne joka več. Oči se ji ne zganejo. Torej si res hoče nakopati večno pogubljenje!

O, saj razume, da bi se hotel že zaradi svoje žene rešiti s prisego. Pa tudi tedaj, če bi imel zato križ v hiši, vendar ne sme prodati zveličanja svoje duše.

Nič ni strašnejšega od krive prisege. Nekaj skrivnostnega in strašnega je ta greh. Zanj ni milosti ne odpuščanja. Vrata pogubljenja se odpro sama od sebe, kadar se imenuje krivoprisežnikovo ime.

Če bi zdaj dvignila svoje oči do njegovega obraza, bi jo obšel strah, da ga ne bi zagledala žigosanega z znamenjem pogubljenja, vtisnjenega od Boga.

In ko tako stoji in se je pollašča vse hujši strah, pokaže sodnik obtožencu, kako naj položi prste na sveto pismo. Nato odpre zakonik, da prečita prisego.

Ko ona vidi, da je položil prste na knjigo, stopi korak bližje proti sodniku, in kakor bi se hotela skloniti čez mizo in odriniti njegovo roko.

Vendar ji še poslednji up to brani. Še vedno misli, da bo v poslednjem trenutku umaknil roko.

Sodnik je našel tisto stran v zakoniku, ki jo je iskal: in zdaj začne narekovati prisego, glasno in razločno. Potlej prestane, da jo obtoženec ponovi.

In obtoženec začne res govoriti za njim, pa se zmoti, in sodnik začne iznova.

Zdaj ne more biti več upanja. Zdaj ve, da hoče po krivem priseči, da si hoče nakopati božjo jezo za vse življenje.

Ona stoji tu in vije roke od onemoglosti. Saj je vsega tega ona kriva, ker ga je tožila.

Toda bila je brez dela, trpela je lakoto in prezebala. Otrok ji je umiral. Na koga naj bi se bila obrnila, da ji pomaga?

Zdaj je sodnik dogovoril prisego. Še nekaj trenutkov, pa bo končano. Končano tisto, kjer ni več popravka, česar ni več moči obrniti, nikdar več izbrisati.

Ravno ko začneja obtoženec izgovarjati prisego, plane ona naprej, sune njegovo iztegnjeno roko stran in pograbi za sveto pismo.

Neizrekljiva groza ji je na posled vtila poguma. Ne, svoje duše ne sme zapraviti. Ne sme!

Sodni sluga priskoči, da ji vzame sveto pismo iz rok in jo pozove k redu. Grozno jo je strah vsega, kar je v zvezi s sodnijo, in prepričana je, da jo bo to, kar je pravkar storila, spravilo v ječo. Pa vendar ne dá svetega pisma iz rok. Naj se zgodi, kar hoče, priseči ne sme. Tudi on, ki hoče priseči, skoči k mizi, da bi prijel za knjigo, a tudi njemu je ne da.

VSAK DAN 1 ODGOVOR

Na vprašanja na 182. strani

1. Šest.
2. Če si ga je katera devica izbrala za moža.
3. Po šestem koncilu v Carigradu (leta 680 po Kr.).
4. Na Markovem trgu v Benetkah.
5. Italijansko narečje, ki ga govorijo na Korziki.
6. Tisti, ki so rojeni 29. februarja.
7. V ameriških Združenih državah.

„Ne smeš priseči!“ zavpije. „Ne smeš!“

Seveda je vsa dvorana presenečena. Priče silijo k sodni mizi, porotniki jamejo vstajati, zapisnikar skoči na noge s črnilnikom v roki, da ga ne bi kdokoli prevrnil.

Tedaj zavpije sodnik s povzdignjenim, jeznim glasom: „Mir!“ In vsi ljudje obstanejo.

„Kaj ti ne pride na um? Kaj ti mar sveto pismo?“ vpraša s trdim in strogim glasom.

Zdaj ko se je s svojim obupnim dejanjem sprostita strahu, jo je tesnoba minila, da lahko odgovori: „Ne sme priseči!“

„Molči in daj knjigo sèm!“ reče sodnik.

Toda ona ga ne uboga, temveč stisne knjigo še bolj k sebi.

„Ne sme priseči!“ zakriči na ves glas.

„Ali ti je toliko do tega, da dobiš tožbo?“ vpraša sodnik s še ostrejšim glasom.

„Tožbo umaknem!“ zavpije ona z rezkim glasom. „Ne maram, da bi prisegel!“

„Kaj kričiš?“ vpraša sodnik. „Ali si izgubila pamet?“

Ona jame loviti sapo, hotela se pomiriti. Zdaj se zaveda, da je kričala. Sodnik bo še mislil, da je zblaznela, ker ne zna z mirnimi besedami povedati tega, kar hoče. Še enkrat se bori sama s seboj, da bi obvladala svoj glas, in to pot se ji posreči. Počasi, resno in na glas reče sodniku, gledaje mu naravnost v oči:

„Umaknem tožbo. On je oče otroka. Toda jaz ga še zmerom ljubim. Ne maram, da bi po krivem prisegel!“

Pokonec stoji, vzravnan, in gleda sodniku v njegov strogi obraz. On sedi tam, z obema rokama se je oprl v mizo, in dolgo, dolgo ne odvrne pogleda od nje. In ko jo sodnik tako gleda, se zgodi z njim velika izprememba. Vsa trudnost in čemernost, ki je bila v njegovih črtah, izgine.

Skakalna vrv

Napisal Hasse Zetterström

in njegov veliki, trdo oblikovani obraz postane od ganjenja skoraj lep. Glej, si misli sodnik, takšno je moje ljudstvo. Ne smem se pritoževati nad njim, ko je vendar pri tej tako neznatni ženski toliko ljubezni in strahu božjega.

Zdajci pa sodnik začuti, da so se njegove oči napolnile s solzami, in skoraj osramočen se zdrzne in se naglo ozre okoli sebe. Tedaj vidi, da so se pisarji in sodni sluga in vsa dolga vrsta porotnikov sklonili naprej, da bi videli deklico, ki stoji pred sodnikovo mizo in stiska sveto pismo k sebi. In na njihovih obrazih vidi neki lesk, kakor bi bili vsi uzrli nekaj lepega, kar jih je razveselilo v najglobljo globino srca.

In nato pogleda sodnik po zbranem občinstvu, in zazdi se mu, da vsi ti ljudje tam nemo sede, kakor da so pravkar slišali tisto, po čemer so najbolj hrepeneli.

In naposled pogleda sodnik po obtožencu. Zdaj je on tisti, ki stoji tam s pobešeno glavo, oči upiraje v tla.

Sodnik se vnovič obrne k ubogemu dekletu. „Naj bo, kakor želiš,“ reče. „Tožba je umaknjena,“ narekuje zapisnikarju.

Obtoženec se zgane, kakor bi hotel ugovarjati. „Nu kaj? Kaj?“ zavpije nanj sodnik. „Ali imaš nemara kaj proti temu?“ Obtoženec še bolj pobeši glavo in reče komaj slino: „Ne... bo že najbolje tako.“

Sodnik še trenutek posedi, nato pa odrine težki stol, vstane in gre okoli mize k tožiteljici.

„Hvala ti,“ reče in ji pomoli roko.

Ona je odložila sveto pismo in zdaj stoji in joka in si z zganjenim robcem briše solze.

„Hvala ti!“ reče sodnik še enkrat in prime tako spoštljivo in nežno za njeno roko, kakor bi bila nekaj nad vse finega in dragocenega.

Ne da se tajiti, da je Robert precej rejen. Dolžina njegovega telesa je 175 cm, in prav toliko meri približno tudi okoli trebuha. Čez prsa je nekoliko ožji. Mirno dihanje mu dela preglavice, tudi če papirji na borzi rasejo, in v tiste hiše gre jako nerad, kjer nimajo dvigala.

Robert pa je tudi moj prijatelj. Treba je namreč malce gledati tudi na dušo, kadar si človek prijatelje izbira. Robertova duša je nežnejša od njegovega telesa.

Pred nekaj dnevi sva se srečala v solncu na široki cesti, in Robert je rekel:

„Ti si pa postal vitkejši. Kako to?“

„Ker je nezdravo, če je človek debel.“

„Kako pa to napraviš?“

„Več delam in manj jem. Jako preprosta je ta stvar. Hodi zjutraj na izprehode, zvečer nič ne jej in sem pa tja malo potelovadi!“

„To je sleparija,“ je rekel Robert. „Vse sem že poskusil. Nič ne pomaga.“

„Potlej pa ti pošljem neko malenkost, ki pomaga.“

Poslovil sem se od Roberta, in drugi dan sem kupil v trgovini za igrače vrv za skakanje. Tako, ki se z njimi deklice igrajo. Skakanje s tako vrvjo človeku dokaj naglo vzame vso odvišno tolščo. Trebuh — zunanji — izgine, in človek postane tako vitek kakor sem jaz.

Poslal sem Robertu vrv za skakanje in napisal na dopisnici:

„To je tvoja rešitev. S to vrvjo se iznebiš svojega trebuha v štirih tednih.“

Čez štirinajst dni sem Roberta obiskal. Bilo je zgodaj zjutraj, in sem bil pripravljen na to, da ga bom dobil pri pametni telovadbi.

Robert je bil doma. Sobarica je obrnila proč obraz, ko

mi je odprla vrata njegove spalnice. Obstal sem na pragu in pogledal svojega prijatelja. Popolnoma nag je hodil po sobi gor in dol, in okoli trebuha je imel privezано mojo skakalno vrv.

Njegov obraz je bil globoko resen.

„Ali že dolgo tako okoli tekaš?“

„Deset minut,“ je odgovoril Robert.

Tedaj sem zaprl vrata in se postavil pred Robertovo sobo, da malo premislim.

Potem sem vrata spet odprl in rekel:

„Ni bilo prav od mene, da ti nisem razložil; moral bi bil z vrvjo skakati, ne pa si jo opasati okoli trebuha!“

Robert me je sekundo pogledal, potlej pa si je odvezal vrv s trebuha, napravil na njej velik vozec in me z njim trdo udaril po glavi.

Zdaj nič več ne občujeva.

Paganini na carinarnici

Ko je bil slavní goslač Paganini nekoč na potovanju, je moral čakati na carinarnici zaradi pregleda prtljage. Cariniki so odločili, da mora plačati za svoje gosli visoko carino. Zastonj je dokazoval cariniku, da z goslimi ne trguje. Ko je videl, da nič ne pomaga, se je hotel vsaj poceni izmazati. Navedel je izredno nizko ceno za svoje gosli, ki so bile v resnici vredne vsaj sto-krat več. Tedaj pa mu je eden izmed carinikov ponudil petnajst odstotkov več in hotel mojstru takoj denar plačati na roko. Paganini se je branil, toda uradnik mu je pokazal pisan zakon, da mora lastnik blaga pustiti blago carini, če mu ponudi petnajst odstotkov nad navedeno vrednostjo. Paganini je zmerjal, klel, prepričan, da so gosli že izgubljene. Tedaj mu je prišla rešilna misel. Vzel je godalo in začel pred cariniki igrati. Uradniki so ga strme poslušali in čedalje več ljudi se je nabralo. Ko je končal, je stopil carinik, ki je prej hotel kupiti gosli, k njemu in mu rekel: „Mojster ste, moram vam priznati. Pojdite v božjem imenu brez carine.“

Ureja Boris Rihteršič

Najboljši film o Afriki

Piše Gertruda Grunwaldt

Mislím, da je malo izobražencev, ki ne bi poznali knjige „Trader Horn“, življenske zgodbe afriškega trgovca, ki je skoraj vse svoje življenje prebil v osrčju pragozda in divjine, in ki jo je potem prelila v Johannesburgu živeča Američanka Etherelda Lewis v knjigo, ki je dosegla rekordne naklade.

Da se et poživi to povest, ki je tudi za črni del naše zemlje čudež, zgodbo belca med samimi črnici, je filmska družba MGM napravila zvočni film z isto vsebino. V ta namen je poslala režiserja Van Dyka z ekspedicijo šestdesetih ljudi, igralcev in pomožnega osebja v osrčje Afrike.

Cprav je bila že pot v Mombasso v britanski vzhodni Afriki dovolj naporna, je bila vendar malenkost proti težavam, ki so se začele, ko je ekspedicija srečno prišla v Afriko. Potovati z 80.000 kil prtljage, kjer je bil razen aparatov še majhen filmski atelje, radio, zaboji in sodi hrane, voda, orožje šotori in sploh vse kar je potrebno za dolgotrajno bivanje v krajih, kamor je dotlej malokdaj stopila človeška noga, ni tako lahek problem. Ko so prišli do Nairoba in tam razpeli šotore, je bilo treba najprej še dolgotrajnega pogajanja z oblastmi raznih držav — Anglije, Francije in Belgije, da so končno dobili dovoljenje za lilmanje.

Potem je bilo treba poiskati tolmačev, lovcev, potapljačev, nosačev, ki so bili sami domačini. Tudi za zdravje je bilo treba poskrbeti. Vsi udeleženci so morali biti nekajkrat cepljeni proti spalni bolezni in angleški zdravnik, ki je to izvršil, se je sploh priključil ekspediciji. Vendar pa se to ni bilo tako težko, ker so imeli železnico, ki je vsaj malo olajšala pot. Ko pa se je začela pot v džunglo, je bilo treba poklicati na pomoč tovarne avtomobile, volovske vprege in — dobre čevlje.

„Tezave pri filmanju v tropskih krajih so mi kaj dobro znane že od takrat, ko sem delal filma „Bele sence“ in „Pogansko ljubezen“,“ je rekel režiser Van Dyke, „toda v primeri s težavami in nevarnostmi, ki smo jih imeli pri tem filmu, so bile igrača.“

Od Nairoba in bregov čudovitega Viktorijinega jezera je šla pot ekspedicije v najnevarnejše pragozde Tanganjike, ki so znameniti po svojih živalih. Tam je Van Dyke napravil nekaj slik iz boja med zvermi, ki jih dotlej še nikdar ni ujela fotografska plošča, kaj šele filmska kamera.

Potem so prišli v najbolj divje kraje Ugande in v srce belgijskega Konga med rodove priflikavih Hottentotov. In navzlic strašni vročini so prišli vsi srečni in zdravi skozi ta pekel in prinesli s seboj nad sto tisoč metrov najčudovitejših in najznamenitejših posnetkov kar jih je kdaj videlo človeško oko. Niti en posnetek se ni ponesrečil, niti kosček filma se ni pokvaril, ker je bil ves material v velikih železnih zabojih, ki ga je obvaroval pred napadi zveri in pred viharji, ki so tam nekaj navadnega, saj se časih utrga oblak z jasnega neba.

V „Trader-Hornu“, ki bo pri nas nosil naslov „Klic pragozda“, ni naslikana samo Afrika starega trgovca, ki ji je bil vdan s telesom in dušo, ampak tudi Afrika Livingstona, Conrada in Gida. V njem je tudi ves pogum, zagrizenost in vztrajnost Van Dyka in vseh njegovih

John Boles, pevec iz filma „Kralj jazza“ (Foto Universal)

Elitni Kino Matica

Telefon 2124

Veličanstvo — ljubezen

srčkana drama iz življenja dveh zaljubljenecv. V glavnih vlogah Franz Lederer in Jugoslovanka Käthe von Nagy.

Moja žena — tvoja žena

krasna komedija, kjer igrajo glavne vloge ljubljenci naše publike Lillian Harvey, Willy Fritsch in Heinz Rühmann.

„Kralj jazza“

prekrasna filmska revija v naravnih barvah. V glavni vlogi pevec najlepših ljubavnih pesmi John Boles

ljudi. In ta je morda vredna vsaj toliko kakor delo onih treh, ki sem jih prej omenila. Tu ne vidimo samo rastlinstva in živalstva džungle, tu čujemo tudi glasove. Tu čujemo zamolklo renčanje razkačenih zveri, strašno tuljenje levov, ki se bore za svoj plen, pihanje napadajočih nosorogov, lomljenje in prasketanje vej pod orjaškimi nogami bežečih slonov, neprijetno grgranje krokodilov, vreščanje opic, lajanje hijen, do nerivoze monotono razbijanje bobnov, ki kličejo domačine k daritvam.

Čujemo glasove belcev, ki igrajo glavne vloge v tej simfoniji slik in glasov — Harryja Caroya, ki igra „Trader-Horna“, Duncana Renalda, ki je v filmu njegov spremljevalec „Peru“, in Edwino Booth, čudežno belo boginjo „Nino Te“ med divjimi rodovi Konga.

Prav gotovo je bilo že nekaj lepših in res dobrih filmov iz Amerike; toda „Trader-Horn“ bo, je napisal filmski kritik enega izmed največjih newyorških dnevnikov ob premijeri v Astor-teatru na Broadwayu, največji v njih vrsti, ker je tako čudežen, tako nenavaden, da je težko misliti, da bi ga tako kmalu mogel kateri drugi doseči.

V zvezi z gornjim člankom naj že danes sporočimo svojim bralcem veselo vest, ki jih bo gotovo prijetno presenetila: prav v kratkem pričnemo v našem listu priobčevati velezanimiv in napet dnevnik o potovanju in filmanju ekspedicije ameriške družbe MGM po Afriki. Članki bodo opremljeni z lepimi originalnimi slikami, ki si jih je „Roman“ že zagotovil. Več o tem prihodnjič.

Lillian Roth (Foto Paramount)

Umetnost maskiranja

Če se je časih govorilo v filmu o umetnosti maskiranja, je vsakdo pri tem mislil na pokojnega Lona Chaneya. On je bil v resnici kralj maske in po njegovi smrti je nastala praznina, ki je doslej še ni nihče izpolnil. Toda to še dolgo ne pomeni, da ne bi bilo mogoče najti človeka, ki bi se lahko smatral za njegovega namestnika. Eno najboljših mask, ki so bile v zadnjem času ustvarjene je nosil Warner Baxter. Kakor Chaney, tudi on ni polizan lepoteč po zgledu mladih filmskih igralcev, ampak resen in izredno inteligenten človek. Pri njem ni nestalnosti vročekrvnega ljubavnika, ampak uglajene kretnje človeka, ki z vsakim gibom pokaže, da pozna resnost življenja. Tak človek se ne zaljubi na prvi pogled in je prav zato njegova ljubezen močna in nemajna. Z eno besedo: človek, ki ne napravi globokega vtisa samo na ženske, ampak tudi na moške.

V filmu „Taki ljudje so nevarni“ igra v prvi polovici starega grdega bančnika, ki zbudi pri dveh ženskah vse prej kakor simpatije. Zanimivo je pri tem, da ženska antipatija do njega deluje na gledalce prav za prav neprijetno in zdi se jim krivična, ker je dal Warner Baxter svoji maski izredno dosti topline.

V drugi polovici filma igra mladega stasitega mladeniča. Šele zdaj vidimo ogromno razliko med tema dvema človekoma in takrat nam postane jasno, zakaj ženskam ni do starega bančnika. Ta velikanska razlika med obema značajema je

mogla nastati le po mojstrski igri Warnerja Baxtra, ki igra posebno v vlogi bančnika tako tajinstveno in čudno, da človek nikakor ne more odkriti, kaj se prav za prav skriva v njegovi duši, v vlogi mladeniča pa si tako pridobi s svojim nasmeškom in vedrostjo simpatije gledalcev.

Vsekako pa je v tem lepem Foxovem zvočnem filmu pokazal svoje zmožnosti v maskiranju na tako popoln način, da človek skoraj ne bi verjel, da igra obe vlogi en igralec.

„Kralj jazza“

Universalov zvezdnik John Boles, ki smo ga imeli priliko videti že v več filmih in ki se je posebno izkazal v krasni filmski opereti „Rio Rita“, nas bo v kratkem v Ljubljani presenetil z novim krasnim filmom „Kralj jazza“. Ta film, ki je prav za prav revija in ki so na njem delali skoraj leto dni pod vodstvom najbolj znanega mojstra jazzbande Whitemana, sestoji iz osmih delov, kjer vidimo v najbolj razkošnih opremah višek tega, kar nam more danes dati revija združena s filmom. V nekaterih točkah je tako popoln, da si mislimo, da živimo v pravljici. In razen tega čujemo čudovite pesmi Johna Bolesa, ki nas s svojim mehkim glasom očara. Njegova partnerica je dražestna Jeannette Loff, ki za njim prav malo ali sploh nič ne zaostaja.

Ves film je izdelan v naravnih barvah.

FILMSKA VPRAŠANJA

1. Kdo igra glavno moško vlogo v filmu „Kralj jazza“?
 2. Kako se imenuje novi film Mary Pickfordove?
 3. Pri kateri družbi igra Norma Shearer?
 4. Pri kateri družbi igra Janet Gaynor?
 5. Kdo je igral glavno moško vlogo v filmu „Zadnji poljub“?
- Za pravilne odgovore razdelimo med deset izžrebanih reševalcev

20 VELIKIH FILMSKIH FOTOGRAFIJ.

Rešitve sprejemamo prvih šest dni po izidu lista.

Pravi odgovori na vprašanja v 10. številki so tile:

1. H. H. Bollmann; 2. MGM;
3. Hans Junkermann; 4. Hollywood;
5. Harry Piel.

Nagrade je žreb prisodil takole:
5 fotografij: Milica Rejčeva, Javornik.

4 fotografije: Franci Vraničar ml., Škofja Loka.

3 fotografije: Franc Gantar, Idria.

2 fotografiji: Gregor Klančnik, Ljubljana.

po eno fotografijo: Albina Bohinc, Javornik; Ljudmila Svetina, Koroška Bela; Josipina Stradner, Ljubljana; Otmar Židarič, Celje; Rozi Brečko, Ljubljana; Mara Vovk, Jesenice.

Nagrade smo izžrebanim že poslali in jih prosimo, da nam njih prejem potrdijo, ko spet pošljejo rešitve.

FILMSKA POŠTA

Mizzi: Pot k filmu je zelo težka in mora imeti človek prav posebno srečo, če hoče priti k njemu. Posebno zdaj, ko ne odločuje več samo lep obraz, ampak tudi tehnika govora, ki je za film vse prej kakor lahka. Skoraj vselej je treba biti že precej znan, saj vidite, da igrajo zdaj skoraj sami igralci in igralkice, ki so se že prej izkazali pri gledališču.

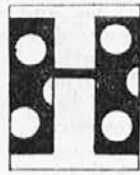
Ne bi vam svetoval, da bi se s preveliko vneto oprilec misli, da pridete k filmu, ker boste prav gotovo razočarani. Če pa hočete na vsak način, se obrnite na naslov: Reinhardt-Schule, Berlin, Schumanstr. 14, in prosite, naj vam pošljejo prospekt za študij na dramski šoli, ki je neobhodno potrebna vsakomur, kdor hoče priti k filmu.

Mirko: Ita Rina dobiva pošto na naslov: Manager Max Pick, Berlin - Charlottenburg Uhlandstr. 194.

Andy: Dolores del Rio je Mehikanka. Na ostala vprašanja sem odgovoril pismeno. Kdor želi pismeni odgovor, naj vprašanjen priloži 2 dinarja v znakah.

Takole se je letos Buster Keaton našemil za pust (Foto MGM)

Ogrožena morala

Sodnik mora pri zaslišanju neke priče zaradi ogražanja morale izključiti javnost. Ko pa je zaslihanje končano, vstopi sodni sluga in vpraša:

„Gospod sodnik, ali naj moralo spet vključim?“

Mati in hči

„Ha, nečistnica!“

„Mama!“

„Taka sramota!“

„Mama!“

„Kdo je oče?“

„Mama!“

„Njegovo ime hočem vedeti!“

„Mama, saj ga sama ne vem.“

„Kaaaj? Niti za ime ga nisi vprašala?“

„Sem, mama — pa ni znal slovenski!“

Njej je bilo všeč...

Nova sobarica se predstavi milostljivo.

„Zakaj pa ste šli iz prejšnje službe?“ vpraša milostljiva.

„Ker me je gospod poljubil.“

„In to vam ni bilo všeč?“

„Meni že, samo gospe ne!“

Zakaj se hoče ločiti

„Gospod doktor, jaz bi se rada ločila od svojega moža. Ne morem ga prenašati.“

„To še ni nikar razlog za ločitev! Ali vas nemara pretepava, ali zapravlja denar, morda je pijanec?“

„Ne, ne...“

„Ali pa nemara njegova zakonska zvestoba?“

„Vidite, to je, gospod doktor: moj najmlajši ni njegov!“

Pogovor v kavarni

Za mizo sedita dva gospoda.

„Oprostite — zdi se mi, da sva se že prejšnjo nedeljo videla?“

„Prav žal — ne poznam vas.“

„Tudi jaz ne vas. Samo vaš dežnik sem takoj spoznal.“

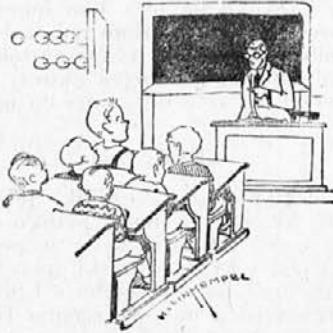
„Moj dežnik? Saj takrat sploh dežnika nisem imel!“

„Vidite, jaz sem ga pa imel!“

Po svatovščini

„Ljubi zet — ali ne bi popil še skodelico dobre kave, preden naju zapustiš z najino hčerko?“

„Hvala,“ meni zet. „Kava me preveč razburi, potem morda še zaspati ne bi mogel!“

Prvi dan v šoli

Učitelj: „Ali bi še kdo rad kaj vedel?“

Matevžek: „Prosim, gospod učitelj, kdaj bomo imeli prve počitnice?“

Zamujeni poljub

Tašča se srdi. „To je pa že preveč, dragi gospod zet! Ko sem danes prišla, mi niti poljuba nisi dal!“

„Nikar se ne jezi, mamica! Kadar odideš, dobiš zato dva!“

A, tako!

Stražnik popisuje moža, ki so mu ga pravkar, ob dveh ponoči, pripeljali vsega obtolčenega na stražnico. Vpraša ga, kdaj je rojen in kje, kaj je njegov poklic.

„Ali ste oženjeni?“ vpraša naposled.

„Ne — potolkel sem se, ko sem se v temi zadel v železen kavelj.“

Sosedje

„Papa vpraša, ali bi nam lahko za nekaj časa posodili vaš gramofon.“

„Kaj boste tako pozno plesali?“

„Ne — ampak spali bi radi.“

Nápak razumela

„Koliko otrok imate?“

„Tri — več jih za noben denar ne maram!“

„Zakaj ne, če smem vprašati?“

„Brala sem, da je vsak četrti otrok, ki se na svetu rodi, Kitajec.“

V letovišču

Krčmar: „Klicali ste me: s čim smem postreči?“

Izletnik: „Prosil bi za mizni prtíc z brezmadežno preteklostjo!“

Moderna nedolžnost

„Ali si že katero poljubil?“

„Ne, srček!“

„Začetnica sem že jaz,“ odvrne deklica in mu da košarico.

Za tak pogled...

Ona: „Srček, tole lepo oblekco mi moraš na vsak način kupiti!“

On: „Ne — nakupovanja je zdaj konec, pa če se na glavo postaviš!“

Pasant: „Gospodična, če to naredite, vam jo jaz kupim!“

Iz modernega romana

Za mizo sta sedela in gledala globoko drug drugemu v oči.

Mehanično je on zdaj pa zdaj vzel zalogaj.

„Kako sem vesela,“ reče ona, „da ti tekne. Mama mi je vedno rekla, da znam skuhati samo dve jedi: kavo in fižol.“

„Kaj pa je potem tole?“

Prezgodaj je prišel

Stražnik pride v trenutku, ko se vlomilec plazi s svojim plenom skozi okno na varno.

„He, vi — zdi se mi, da sem prišel ravno prav!“

„Ne — malo prezgodaj!“ odgovori hladnokrvno vlomilec.

Imenitne vžigalice

Leta 1919 in 1920 so bile vžigalice v Franciji posebno slabe, da je uprava vžigalčnega monopola dobivala neprestano pritožbe iz vrst občinstva, ki v tem pogledu ni razvajeno. Uprava je bila naposled prisiljena uvesti preiskavo in izkazalo se je, da so bile inkriminirane vžigalice izdelane iz starih ameriških vojaških barak, ki so jih Američani ob koncu vojne prodali Francozom — iz barak, katerih les je bil impregniran proti ognju...

Doma, v družini

Kako delaš s klobuki

Klobuke iz klobučevine lahko sama očistiš. Salmijakovcu prilij isto količino vode in namoči vanj krpičo, ki z njo klobuk snažiš. Smeš ga pa snažiti samo na eni strani, ker postane sicer trd. Čunjica ne sme biti premokra. Dostikrat jo moraš izmenjati, oziroma brisati na drugem koncu, ker se nabere na njej vsa umazanija s klobuka, ki jo je salmijakovec raztopil. Pri moških klobukih snaži na isti način tudi notranje usnje. Potem klobuk odrgni s suho krpo in ga naravnaj, da ne izgubi oblike.

Bele klobuke iz klobučevine snažiš ali z vročo krompirjevo moko, če so zelo umazani, pa jih pokrij s kašo iz magnezije in vode ali pa magnezije in bencina. Čez nekaj ur jih dobro odrgni in potem pa jih skrtajči s čisto ščetjo.

Ponošene klobuke, ki jih ni vredno prenavljati, lahko s pridom porabiš. Pazljivo odparaj trakove in usnje. Potem jih lahko porabiš kot vložke za v čevlje. Da klobučevina izgubi svojo obliko, jo najprej namoči za nekaj ur v mlačno vodo in večkrat izžemaj. Klobučevina se tako omehča. Potem jo vzemi iz vode in na vse strani enakomerno raztegni, nato pa z žebeljčki, ki si jih prej namazala z oljem, da ne zarjave, pribij na desko.

Za domačo rabo

Plesen najprej odstraniš s krtačo, namočeno v mrzlo vodo. Ko sod potem še enkrat z mrzlo vodo izpereš, vlij vanj krop, kamor si dala precej sode, in pusti, da se v sodu ohladi. Potem posuši sode na soncu.

V steklenicah, kjer so bile mineralne vode, ostane skoraj zmeraj na dnu vsedek, ki ga ni mogoče odstraniti. Odpraviš ga samo takrat lahko, če naliješ v steklenico nekaj vode, ki si ji dodala nekaj kapljic solne kisline.

Kadar moraš z a m a š i t i več steklenic in so zamaški trdi, jih najprej popari z vrelo vodo, da postanejo mehki.

Z l a k o m prevlečene predmete snaži z moko, ki si ji dodala nekaj kapljic olja.

Rižev narastek

Potrebščine: 7 dkg riža, ¼ litra mleka, 6 dkg presnega masla, 10 kg sladkorja, nekoliko Dr.

Oetker-jevega vanilinovega sladkorja, 2 jajci in ½ zavojevka Dr. Oetker-jevega pecilnega praška, jabolka.

Prilava: Spari riž v mleku, eventualno v posnetem mleku v pečici. Ko se je ohladil, mu primešaj razpuščeno presno maslo, sladkor, nekoliko vanilinovega sladkorja, celi jajci in zavojevček pecilnega praška. Nato namaži proti ognju zavaroovano skledo s presnim maslom in potresi z moko, deni vanjo polovico mase, potem lepo olupljenih, razrezanih jabolk in na vrh ostalo maso. Sedaj postavi narastek v pečico, ga speči da dobi rjavo skorjo, ter serviraj z vanilijevo omako.

Naval krvi, tesnoba sreca, zasoplenost, tesnoba, dražljivost živcev, migrena, otožnost, nespanje odpravimo kmalu z uporabo naravne „Franz Josefove“ grenčice. Znanstvene ugotovitve potrjujejo, da služi „Franz Josefova“ voda pri zagatjenju vseh vrst z najboljšim uspehom. „Franz Josefova“ grenčica se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

MILO SVILA

popolnoma belo, čisto za:

svilo, volno in fine tkanine;
izborno v toaletne svrhe in
shampooing.

Srce v okovih

Nadaljevanje s 187. strani

Pod njim je videl zemljo. Svojo zemljo, svojo kri. Kakor mrtva je ležala pod njim. Saj je bila zdaj mrtva. Videl je polja, tja do doline, in gozd na levi in senožet pred njim. In njiva je bila preorana in ozimina je že spala v njej. Ozimina. Pred nekaj dnevi jo je bil posejal. Kako močna je bila njegova roka, ko jo je zajemal iz širokega predpasnika in jo sejal z vetrom. Zdaj spi v zemlji. Za koga spi? Za Branka? Ne — on je ne potrebuje več.

Sklonil se je k tlom. Koleni mu je zahreščalo. Še nikdar prej ni bilo tako. Toda danes se za to ni menil. Danes je mislil na vse kaj drugega. In z rokami, od žuljev razjedeni, je jel kopati to zemljo, da so se drobile grude pod njegovimi prsti. In iskal je zrna, ki so ležala zakopana v tleh. In ko je našel prvo, ga je vzdel pobožno v roko in ga pogledal. Kalilo je že. Potem mu je roka omahnila.

In jel je kopati naprej, kakor daleč mu je segla roka. In čedalje več zrn je bilo. In potem je kopal z obema rokama. Ko ni več dosegel, je legel v razor in kopal, kopal.

Zrna, sama zrna.

Ko sta mu roki kakor mrtvi ležali med prstjo, se je zavedel. Stresel je glavo in vstal. Opotekel se je proti hiši. Tam ob poti je rasla stara hruška. Naslonil se je nanjo in se spet zazrl v sonce, ki je z zadnjimi žarki poljubljalo nebo, in iz grla se mu je iztrgal krik kakor krik ranjene zveri v puščavi:

„Branko, Branko, pogledj, zemlja, tvoja zemlja te kliče, vse te kliče...“

In ko je čul samo odmev, ki je vračal njegove besede drugo za drugo, kakor jih ne bi hotel poslati tja, kamor so bile namenjene, mu je zlezla glava na prsa:

„Branko, moi Branko, kie si? Zakaj se nočeš vrniti k zemlji, ki te čaka?“

"Sem samo pol človeka"

ČE NIMAM DOBRE KAVE
DOBITE DNEVNO SVEŽE PRAŽENO LE

PRI TVR. B. MOTOH
LJUBLJANA, VODNIKOVA TRG 5.

KLIŠETE
vselj vas na
fotografijah
ali risbah
izvrsne suje
najsolidnejše

KLIŠARNA ST. DEU
LJUBLJANA-BALMINKOVATS

Tovarna kuvert

Konfekcija papirja

"KVERTA" D-1-07
LJUBLJANA
Karlovska c. 2, Vojaški pot 1

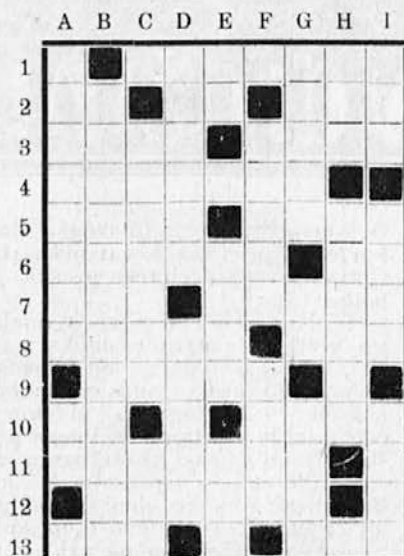
Foto aparate in potrebščine

dobite v največji izbiri pri
Drogeriji „Adrija“

Mr. Ph. S. Borčič
Ljubljana, Šelenburgova ulica 1
Telefon št. 34-01
Zahtevajte cenik!

Kupon 12 film

KRIZANKA

Vodoravno: 1. Osmerokotnik; 2. Pamet; egipčanski bog; zaimek; 3. Del klasa; svetopisemska oseba; 4. Žito; 5. Del Trbovelj; pokrajina v Aziji; 6. Strupen plin; pogojnik; 7. Blazen; nesamostojen vladar; 8. Kralj Hunov; žensko ime; 9. Grško mesto; 10. Mera upora v elektriki; mesec; 11. Kamenina; 12. Mesto v Epiru; 13. Ribiška priprava; grški pekel.

Navpično: A. Neobdelana snov; del voza; B. Pokrajina v Aziji; C. Vrsta kamna; prevleka usnja in kovin; D. Naš poslanik v Pragi; ruski politik; E. Kazalni zaimek; moško ime; riba; F. Žensko ime; žanos; G. Nabiralec gob; predlog; država v USA; H. Številke; Mencingerjev roman; I. Reka v Afriki; utež; mesto v Romuniji.

Rešitev križanke v zadnji številki

Vodoravno: 1. Kontrolor; 2. Aparatura; 3. Tipa; Vika; 4. Osogov; ge; 5. Vitamin; 6. Peko; Ana; 7. Radomlja; 8. Aroma; ilo; 9. za; veneč; 10. Glad; mati; 11. Lelija; av; 12. Aleja; Uri; 13. Sacunaman. — **Navpično:** A. Katon; razglas; B. Opis; paralela; C. Napovedovalec; D. Tragikomedija; E. Ra; Otoman; Jan; F. Otava; Ema; G. Luk; magica; um; H. Original; Tara; I. Ravena; olivin.

Prva jugoslovanska tovarna
dežnikov

Josip Vidmar

Ljubljana, Pred Škofijo št. 19

En gros — en detail.

Dežniki vseh vrst. Vrtni senčniki. Sejmski dežniki. Velikanska izbira. Skrajne cene.

Blagovna znamka

„Svetla glava“

se je obnesla. — Med tisoči znamk, ki se prizglašajo vsako leto, pač pa ni nobena postala znana kakor ta. Radi pozornosti, ki jo vzbuja slika, in radi globokega svojega pomena je postal znak nepozaben.

„Znamka Oetker“ jamči za najboljšo kvaliteto po najnižjih cenah in radi tega načela so

Dr. Oetker-jev peclni prašek
Dr. Oetker-jev vanilinov prašek
Dr. Oetker-jev prašek za pudinge itd. tako močno razširjeni.

Letno se proda mnogo milijonov zavojčkov, ki pomagajo „prosvitlenim“ gospodinjam postaviti v kratkem času na mizo tečne jedi. Marsikatera ura se je prihranila, mnoge nevolje radi slabega kipeña močnikov je izostalo.

Otroci se veselijo, če speče mati Oetkerjev šartelj, in v otroški sobi ni ničesar boljšega, nego je Oetker-jev puding s svežim ali vkuhanim sadjem ali s sadnim sokom.

Pri nakupu pozor na to, da se dobe pristni Dr. Oetker-jevi fabrikati, ker se čisto ponujajo manj vredni posnetki.

Dr. Oetker-jev
vanilinov sladkor
je najboljša začimba

za mlečne in močnate jedi,
pudinge in spenjeno smetano,
kakao in čaj,
šartlje, torte in pecivo,
jajčni konjak.

Zavoječek odgovarja dvema ali trem strokom dobre vanilije.

Ako se pomeša ½ zavojčka Dr. Oetker-jevega izbranega vanilinovega sladkorja z 1 kg finega sladkorja in se dasta 1 do 2 jajčni žličci te mešanice v skodelico čaja, tedaj se dobi aromatična, okusna pijača.

Dr. Oetker-jevi recepti
za kuhinjo in hišo

prinašajo izbiro izvrstnih predpisov za pravo enostavnih, boljnih, finih in rafiniranih močnatih jedi, šartljev, peclva, tort i. t. d.

Za vsako obitelji so največje važnosti, ker najdejo po njih sestavljena jedila radi svoje enostavne priprave, svojega odličnega okusa in svoje lahke prebavljivosti povsod in vedno pohvalo gospodinj — tudi onih, ki stavijo večje zahteve — in ker je kakor je pokazala izkušnja, vsako ponesrečenje tudi pri začetnicah izključeno.

Oetker-jevo knjigo dobite zastoj pri Vašem trgovcu; ako ne, pišite naravnost na tovarno

DR. OETKER, MARIBOR.